

DEN 2.

Jednou z prvních věcí, které vás na cestě napadnou, je to, že do cíle nemůžete nikdy dojít. Bolí vás nohy a záda, objevují se první puchýře a nemůžete vystát příšerné vedro. Je vám jasné, že v takovém stavu prostě 1 400 kilometrů nemůžete vydržet. A je to jediné dobře. Když se slepě nesoustředíte na cíl, můžete si víc užívat přítomnost. Navíc přestanete počítat kilometry, které vás dělí od konce cesty, ale máte radost z těch, které už jste urazili. A to jsou výrazně veselejší počty.

Zavěšen ve své hamace jsem se oddával snění až do čtvrt na devět. Ta věc je neskutečně pohodlná, jednou si ji musím pořídit do domova důchodců. Celý den v ní budu ležet a vyprávět sestřičkám dobrodružné zážitky ze svého života. Pak jednoho dne povolí špatně uvázaný uzel, já spadnu na zem, zlámu si pánev a zemřu. Pokud mě v Turecku nesežerou psi, opravdu to tak udělám. Rychle jsem si sbalil věci a šel se rozloučit se svým hostitelem. Protože kluci za zboží z jeho kiosku platí, přišlo mi správné udělat totéž. Byla to ale velká chyba. „No jo, Češi,“ poznamenal a zakroutil hlavou, když jsem mu házel peníze do pokladničky. Trochu mě potěšilo, že nás tento pán na rozdíl od zbytku světa nepovažuje za zloděje, nýbrž chorobné platiče. Můj čin se ho ale očividně dotkl. Nedá se nic dělat, budu muset být opatrnější a spořivější. Místní kultura si to žádá.

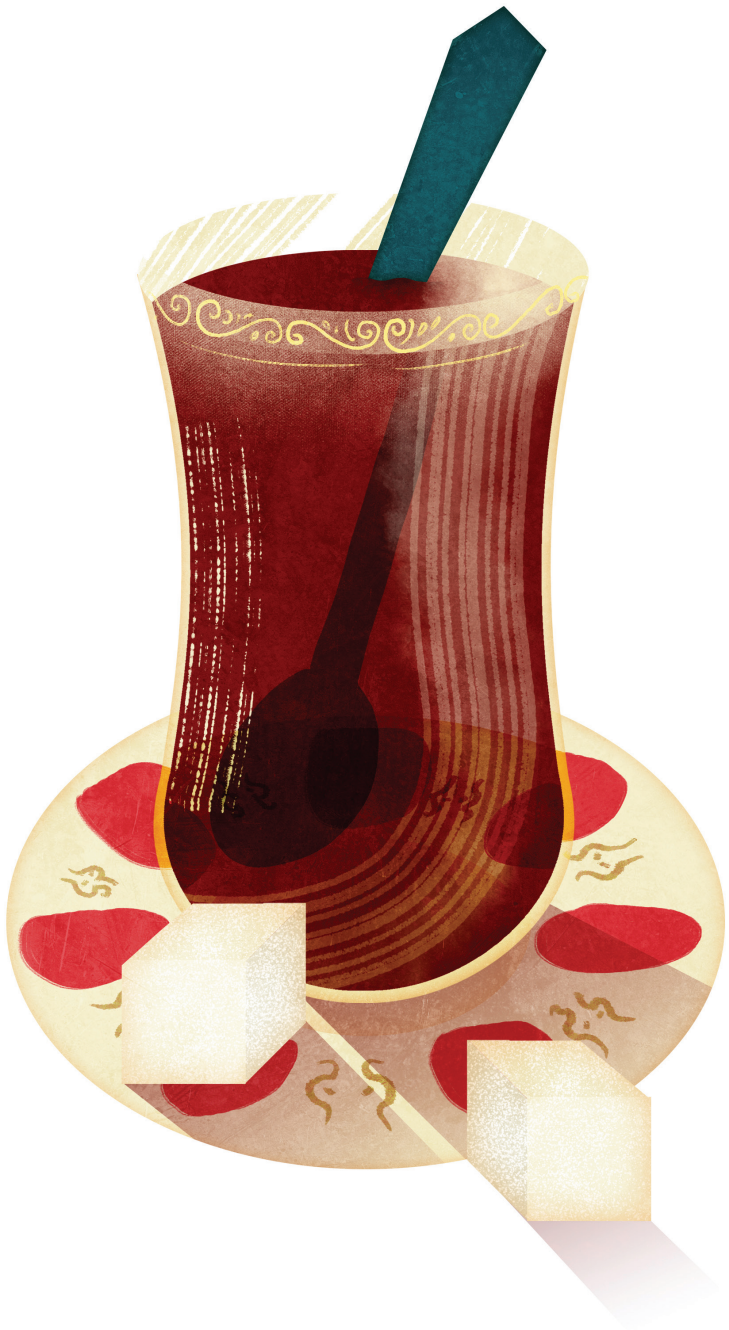
Cesta nebyla o nic zajímavější než včera. Procházel jsem několika táhlými městy, která představovala zhmotnění nezájímavosti. Výhodou měst ale je, že se v nich setkávají heretici ignorující ramadán. „Çay, çay,“ volali na mě celý den přátelsky lidé z kaváren, bister a stánků v touze pohostit mladého turistu. A já ochotně přijímal. Toho dne jsem zasedl u šálku čaje v sedmi

CO ZNAMENÁ „ÇAY ÇAY“

Çay, çay v překladu znamená čaj, čaj. Zpravidla ale dostanete jen jeden. Tradičně se pije z malé skleničky, oslazený dvěma kostkami cukru.

různých podnikcích. Na tureckém čaji si místní náramně zakládají. Všude se pije jen jeden druh – čaj Rize, který pochází ze stejnojmenné hornaté provincie. Kilogram si v obchodě můžete koupit asi za sto korun, jedna sklenička hotového nápoje vás v kavárně vyjde na pět až deset korun. Ale jak už víme, když vás někdo pozval, platit se nesmí. Stačí chválit a usmívat se. Podle antropologů je původním smyslem úsměvu a smíchu ukázat, že máte dobré úmysly. A mají pravdu. Seděl jsem u silnice ve skupině asi deseti chlupatých Turků. Žádný z nich neuměl cizí jazyk, já zase ani slovo turecky. A tak jsme spolu jen pili čaj, smáli se a měli radost. Slova ani ruce jsme při pití čaje nepotřebovali. Účel našeho setkání byl přece jasný. Prostě mě v duchu tradice chtěli pohostit, protože procházím jejich vesnicí a zjevně jdu daleko. Ještě štěstí, že se v Turecku nepije alkohol. Kdybych místo každého čaje dostal panáka slivovice, patrně by mi explodovala játra. Snad právě tohle je důvod, proč žádná středověká poutní trasa nevedla přes Valašsko.

Den mi přinesl především další kontakt se spalujícím tureckým vedrem. Už v jedenáct dopoledne jsem ztěžka oddechoval u napajedla pro dobytek. Předsevzetí pít vodu pochybné kvality jen tehdy, když to bude opravdu nutné, vzalo za své, a já lačně hltal doušky chladné vody vytékající ze zrezivělé trubky. Pak jsem si omyl ramena zmučená těžkou krosnou

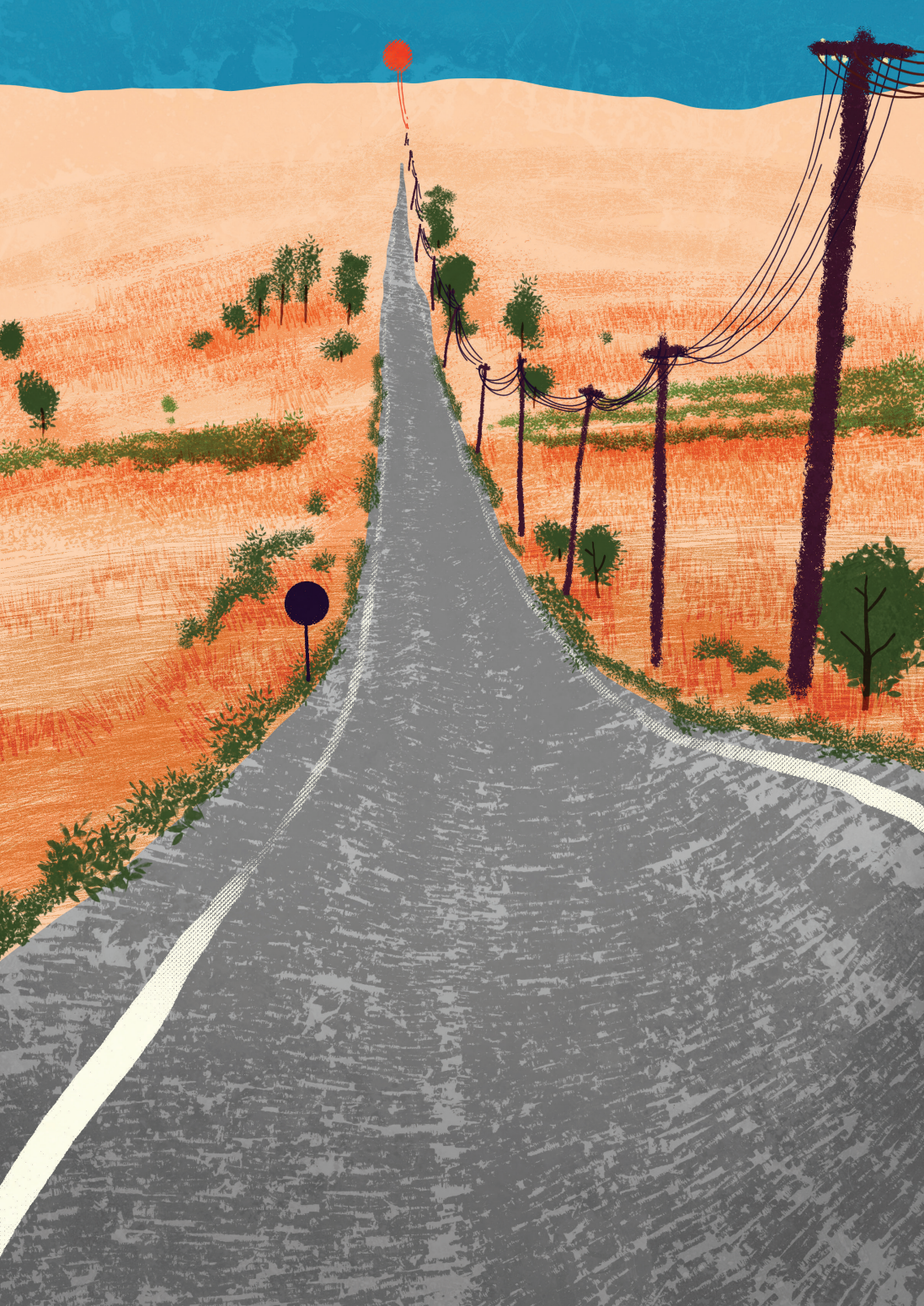
a svalil se do stínu stromu. Podobná napajedla jsou v Turecku všude – nejen ve vesnicích, ale také u malých silnic vedoucích pustinou. Když už patnáct kilometrů nenarazíte na vesnici, určitě potkáte alespoň jedno napajedlo. Dobytek totiž našťěstí bez vody vydrží ještě kratší dobu než poutník. Tyto betonové oázy mě pravidelně zachraňovaly před smrtí žízní (denně jsem vypil šest až deset litrů vody) a zároveň se zasloužily o to, že jsem za celou cestu ani jednou netrpěl zácpou.

Pozdě odpoledne si mou pozornost získal postarší usměvavý muž. Zatímco celý den na mě všichni volali „çay, çay“, on mě k sobě lákal slovy „Nescafé, Nescafé“. Nabídku jsem rád přijal a o chvíli později jsme již seděli na zahradě před jeho bazarem a popíjeli onu nedobrou směs kávy, sušeného mléka a přílišného množství cukru zvanou Nescafé 3v1, která je v Turecku z nepochopitelného důvodu populární. Připojil se k nám také Tukan – mladý student komparativní literatury na univerzitě v Istanbulu, který v bazaru přes prázdniny vypomáhá a podobně jako všichni turečtí vysokoškoláci umí slušně anglicky. Šéf mě nejprve seznámil se svým podnikáním – dvůr o velikosti hokejového hřiště byl plný starého nábytku, motorů, elektrospotřebičů a různého náradí. Trochu jsem ho podezíral, že jen sundal nápis „skládka“ a nahradil jej cedulí „bazar“. Pak se rozhodl mě seznámit s krásami Turecka. Na kus novin nakreslil ovál, který měl představovat tvar jeho země, a za pomoci Tukanova překladu mi představoval krásná místa. Zaujalo mě, že všechna byla stovky kilometrů vzdálená od mé trasy. „A co je tady?“ zeptal jsem se a ukázal, kterou část Turecka mám v plánu projít. Muž se zasmál a cosi turecky zahlaholil. „Říká, že tam jsou jenom pole a ovce,“ přeložil mi Tukan. Majitel se později omluvil, že musí odjet pro cigarety. Ještě než nás s Tukanem opustil, nabídl mi, že si mohu z jeho obchodu cokoli odnést

DEN 13.

Každý den potkáváte zajímavé lidi, procházíte krásnou krajinou a zažíváte neopakovatelné věci. Ta nejnáročnější část cesty začíná v okamžiku, kdy se vám tohle všechno přestane dít. Snažíte se zaměstnat svůj mozek a nemyslet jen na to, že je vám vedro. Ptáte se sami sebe, proč pouť vlastně podnikáte. Přemýšlíte, zda by vám nebylo lépe někde na pláži. A v tu chvíli je pro vás nejlepším lékem cesta samotná. Musíte jít dál, protože to je jediná věc, kterou máte na práci. Jít tak dlouho, dokud neusínáte únavou. Každý další krok vás totiž přiblíží lepšímu zítřku. Hlavně si nesmíte sednout a litovat toho, že jste na pouť vůbec vyrazili. Ostatně myslím, že takhle to funguje se všemi problémy.

Nic, nic. Pusto, prázdno. Nezajímavá krajina, nudní lidé, kteří nemluví anglicky, puchýře, vedro a hlad. Ráno jsem vyrazil bez snídaně a za celé dopoledne se mi nepodařilo obstarat žádné jídlo. Jediné místo, které připomínalo civilizaci, byl bar tak špinavý, že se v něm vzdor zákonu smí kouřit. Majitel v něm měl dokonce rozestlanou postel, protože tam i bydlí. Čaj jsem si osladil trojnásob než normálně, abych na chvíli zahnal hlad alespoň cukrem. Po dlouhé době mě znovu bolí nohy. V baru si je protahuji, nechápavě na mě hledí hosté s cigaretou v ústech. V poledne procházím hezkým lesem, vypadá to tam jako v Novohradských horách, ale nezajímá mě to. Všechno se změnilo jako mávnutím kouzelného proutku. Mezi chrápajícími muži jsem se moc nevyspal, únavu si střádám už mnoho dní i noci, cítím, jak mi ubývají síly. Těžko hledat motivaci pokračovat dál, nejraději bych si lehl pod strom a prospal den nebo dva. To ale nemůžu, protože nemám ani dost vody. Kdepak, musím jít dál, takhle to nejde.

Podobným stavem jsem si prošel na všech poutích. Zničehonic jako by vás někdo z krásného světa uvrhl do stereotypu a nudy. Připadáte si jako Sisyfos, který přišel i o svůj kámen. Uvědomujete si ale, že to, co se změnilo, není vaše okolí. Změnilo se jen něco uvnitř vás. A vy tomu nesmíte podlehnout. Nejdůležitější je zaměstnat svou mysl něčím jiným než myšlenkami na návrat. Musíte je vypudit a nahradit čímkoli jiným. No jo, ale co má člověk dělat, když je takhle sám na pouť? Nic? Kdepak! Omyl. Je toho spousta. Přesně tyhle činnosti jsem vystřídal onoho nešťastného dne:

- **Počítat si** – na cestě si vyberu nějakou věc a v duchu počítám čísla, která s ní souvisejí. Třeba vidím autobus, tak počítám, kolik asi ročně odveze lidí. Nebo propočítávám, kolik lidí na světě v tuhle chvíli jí špagety. Je to dokonalý způsob, jak zaměstnat mozek. A taky naučit se z paměti sčítat, odčítat, násobit a dělit velká čísla. Za ty roky jsem se v tom hodně zdokonalil.
- **Skládat básničky** – *Češi v Chorvatsku dočkali se zrady, zdražili paštiku, tři umřeli hlady.* Čím menší básnický talent, tím víc zaměstnáte svou mysl. A čím stupidnější rýmováčku vytvoříte, tím víc vás pobaví.
- **Poslouchat hudbu** – když vám stačí poslouchat hudbu, znamená to, že jste dosud nepropadli skutečné trudomyslnosti. Takže jestli si stačí pustit Johnnynho Cashe a už si podupáváte do rytmu, prostě se jen přestaňte litovat.
- **Povídat si se zvířaty** – vyhlédněte si nějaké zvíře a vezměte si ho na cestu s sebou. V tomto ohledu doporučuji především hmyz, neboť ptáci jsou těžko polapitelní, plazi ohavní a savci těžcí. Dejte mu jméno a vykejte mu. Nebude trvat dlouho a zapomenete, s kým vlastně mluvíte. Máte prostě

citlivého posluchače, kterému se můžete vyzpovídat ze všech svých problémů. Pamatujete na Toma Hankse a pana Wilsona? Funguje to stejně.

- **Sázet se sám se sebou** – když se během patnácti minut dostanu z lesa na pole, v příští kavárně si koupím nanuk. Schválně, zvládnou se zadržným dechem dojít až támhle k ceduli? Až mi zamává řidič, dám si pauzu, dřív ale ne. I takové banality vám dodají pocit napětí. A napětí je zábava.
- **Vymýšlet věci** – vyberte si něco, nad čím musíte intenzivně přemýšlet. Třeba vymýšlejte námět na filmy, vzpomínejte na všechna města, která začínají na písmeno A, nebo si vyberte libovolnou věc (třeba dlažební kostku) a přemýšlejte nad tím, jak přesně vznikala.
- **Smát se svým vtípům** – každý se rád zasměje legrační věcí, kterou mu někdo řekne. Vy ale na ty humory nikoho nemáte. Tak vám nezbude, než je dělat sám. Smát se tomu, co vás napadá, je naprosto v pořádku. Skutečně. I nahlas.

Při každé z těchto činností si zcela oprávněně připadám dost zvláštně. Je to ale prosté – raději budu zvláštní a veselý než normální a smutný. Večer už jsem popíjel čaj u brány univerzitního kampusu poblíž města Kütahya. Členové ochranky mi slíbili, že mohu spát na čerstvě posekané trávě pod košatým dubem. Měl jsem za sebou padesát kilometrů cesty a užíval si družný hovor. Kluci mi dokonce ukázali i svou velkou chloubu – sbírku fotografií těch nejhezčích dívek z celé univerzity, které pořídili prostřednictvím kamerového systému. Tahle jejich drobná rošťárna mi definitivně vylepšila náladu. On je ten svět vlastně docela jednoduchý..